

ÜLIÕPILASLEHT

TARTU ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA.

Poimetuse ja talituse adress: Tartu, Hetseli tänav nr. 1.

№ 5.

10. juuni, 1922.

III. aastak.

Üliõpilaskonnast ja organisatsioonidest.

Meie üliõpilaskond on tänava õige suureks kasvanud, 3000-ni. Oma koosseisu poolest on ta väga mitmekesine ja kirju ja ei kujuta enesest enam-vähem ühtlast massi, nagu rahuaegadel, kus uute üliõpilaste juurevool sünnib takistamata ja vabalt. Meie leiame üliõpilaste hulgas sõdurid, kes läbi teinud mitmed suured ja väiksed sõjad, keda sõjaolud on takistanud normaalselt oma õpetööd teha ja kes nüüd hoolega ametis on, et pooleli jäänud õpetööd rutem lõpule viia; leiame noori, alles keskkooli pingilt tulnud üliõpilasi, kes sõja ja revolutsiooni mõllust peaaegu puutumata jäid. Kui palju lahku minevaid ilmavaateid, mõisteid peitub ses massis! Kui palju seemisi võimalusi ja andmeid kõige mitmekesisemate rühmituste, ringide, seltside jne. loomiseks!

Kahjuks on kõik need võimalused jäänud oma potentsiaalsesse olekusse. Nad ei ole kutsunud ellu uusi rühmitusi, uusi organisatsioone, mis oleksid uute vahekordade, uute sihtjoonte väljendajateks. Just nagu ei oleks uuel üliõpilaste põlvel midagi uut ütelda, midagi omapärast anda. Just nagu lepitaks täiesti valitseva olukorraga ja ei peetaks tarvilikuks parandusi ja uuendusi teha. Võiks arvata, et kui leitakse vanad vormid küllalt hääd olevat, on tung olevatesse organisatsioonidesse õige suur. Kuid ka seda ei ole märgata. Organisatsioonidesse astujate arv on, võrreldes üliõpilaskonna liigete arvuga, õige väike. Kui eelmistel aastatel oli organiseeritute ja „metsikute“ suhe 3:1, on suhe praegu otse ümberpööratud. Nähtavasti ei tunta praegu üliõpilaskonnas sarnast huvi organisatsioonide vastu, kui enne sõda, kui osavõtt mõnest üliõpilaste ühingust oli nagu auasjaks. Nüüd ollakse „põhimõttelikult“ metsik.

Sarnane „põhimõttelikkus“, sarnane ulalejäämine üliõpilaskonna seltskondlikust elust on seletatav ainult laiemate huvide ja arusaamise puudusega organisatsioonide tähenduse kohta. Kui üliõpilasel on veel mõned huvid peale tema otsekohese õpetöö, siis on selge, et nende rahuldamine on kergem ja hõlpsam suuremas kaasmõttelejate ringis, organisatsioonis. Vana rahu vitsa ja luua murdmise kohta on õige ka üliõpilaskonna kohta. Kui aga organiseerumise tendentsi üliõpilaskonnas märgata ei ole, siis on ainuke järeldus sellest asjaolust see, et üliõpilaskonnal on huvide piirkond ja ulatus jäänud vähemaks, et ta on „tühjaks hinganud“, kui kaua seisnud parfüüm.

Sarnane seisukord üliõpilaskonnas ei ärata häid lootusi meie tuleviku kohta. Üliõpilasaeg on otsekohene ettevalmistusaeg hilisemale seltskondlikule tegevusele. Üliõpilaspõlves pannakse põhi oma edaspidisele elule, luuakse ilmavaade. Ja kui üliõpilaspõlves ei tunta huvi sotsiaalsete küsimuste vastu, kui üliõpilaspõlves ei leia sotsiaalne instinkt tarvilikku kultiveerimist ja arendust, siis ei või ka tulevane seltskond arenenud ja küllalt kultuuriline olla. Meie lühikese kultuurielu ajaloos on üliõpilasorganisatsioonidel tähtis osa etendada olnud meie seltskonnategelaste kasvatamises. Üliõpilasorganisatsioon on olnud eelkooliks seltskondlikule tegevusele. Organisatsioonides on tutvunetud Eesti elu põlevamate päevaküsimustega, on neid sõelutud ja arutatud; siis on kogutud teadmisi, mida ei olnud võimalik saada ülikoolist ja varustatud nende teadmistega ja kogemustega on mindud siis eluteele. Tuletatagu meelde, millist osa mängisid üliõpilaste ühingud rahvuslike ideede propageerimisel, karskuse aate õhutamisel. — Ka nüüd võiksid organisatsioonid esineda sama tähtsatena teguritena Eesti seltskondlikus elus, kui ennegi. Ka nüüd peaksid nad olema eelkooliks tulevastele seltskonna tegelastele või lihtsalt riigi kodanikkudele. Mõistagi on viimaste aastate jooksul mõndagi muutunud. Organisatsioonide tegevus ei saa enam rajaneda vanadele alustele. Tuleb üles seada teistsugused eesmärgid ehk vanad pisut muudetud kujul. Rahvusküsimus, karskusküsimus, kogu rahvaalgustajalik tendents, mis nii iseloomustav oli vanemale üliõpilaskonnale, tulevad käsitada teistsugusel viisil, valada ajakohasemasse vormi. Siinkohal olgu ainult tähendatud, et üliõpilasorganisatsioonid ei ole kaotanud oma tähendusest ettevalmistuses seltskondlikule elule. Tuleb vaid tarvitusele võtta teistsugused meetodid, üles seada teistsugused, uutest oludest tingitud ülesanded.

Peale üldsema seltskondliku tähenduse on organisatsioonid väga suure tähendusega üliõpilaskonna enese seesmises elus. Kui ületülde meie üliõpilaskond tahab kunagi midagi olulisemat korda saata, siis on see võimalik ainult sel teel, et ta kildub väiksemateks organisatsioonideks, mis juba teatava ükusena esineksid ja millest, kui kivikesest, kujunduks üliõpilaskond. Nende üksikute organisatsioonide, üliõpilaskonna elava liha, ühinemisel suudaks vaid avalduda täiel määral üliõpilaskonna jõud. Ei tarvitse karta üliõpilaskonna jõu nõrgestust sarnase jagunemise tagajärjel. See on lihtsalt jõudude koordineerimine, mis võimaldab kõigi jõudude kasutuse.

Kui tarvilik on organisatsioonide võrgu laiendamine üliõpilaskonnas, näitab meie üliõpilaskonna praegune seisukord, mis armetum ja haletsemisväärilisem on, kui vahest ehk kunagi enne. Meie 3000-line pere on töövõimetu, invaliid. Tal puudub jõud, puudub energia, ettevõtlikkus. Ta kõige suurem töö seisab praegu ülikooli kitsaste koridoride laiemaks pressimises. On palju küsimusi, mis üliõpilaskonnale suure tähtsusega ja mis nõuaks rutulisemat lahendust, kuid üliõpilaskond ei suuda nende korraldamisele asuda. Kui palju rahulolematust on tekitanud mitmed ülikooli-töö korraldused, nagu näit. loengute plaan, kuid mingit aktiivsust olukorra parandamiseks üles ei näidata. Ei suudeta, ei osata ühineda oma huvide kaitseks. Meie suur üliõpilaskond on pisikeses Tartus rohkem laiali pillatud ja kaugelt saamatum, kui seda olid enne väiksed üliõpilas-

konnad suurtes linnades. Viibitakse mingisuguses apaatias, letargilises unes, millest ei taheta vabaneda.

Ja sarnase loiu üliõpilaskonna ehtsama sünnitusena eksisteerib tema edustus, pikaldane ja ei kuhugi ruttav omas tegevuses. Rohkem kui poolteist aastat on ta koos. Töövili on piinlikult väike: aukline kodukord, paar vähemat määruskava, üldmärk ja see on kõik. Mingisugust kontrolli ta tegevuse üle ei ole, mingisugust virgutust üliõpilaskonna poolt ta ei saa, sest see ise vaevalt hingitseb, ja nii elutseb edustus vaikselt ja ei lase end milleski eksitada. Koos käiakse harva, kvoorumid muutuvad sündmuseks. Neli määratud koosolekut on järjest kvoorumid puudusel pidamata jäänud: kaks enne jõulu ja kaks pärast.

Üks põhjus, miks edustuse tegevus nii väikse tööviljaga on, on elava kontakti puudumine laiemate üliõpilaskonna kihtidega. Edustus on valitud nimestikkude järele kogu üliõpilaskonna poolt. Seepärast võis veel otsekohe pärast valimisi kõnelda vaimlikust sidemest edustuse ja üliõpilaskonna vahel. Kuid aja jooksul nõrkes side paratama. Et üliõpilaskond organiseerimatu, ei olnud valitutel võimalust oma valijaskonnaga mõtteid vahetada ja seega käsikäes käia meeleolude muutustega üliõpilaskonnas. Organisatsioonid, kui niisugused, jäid edustuse moodustamisel kõrvale ja ei võinud ka edustuse liikmeile olla lähtepunktiks. Ja nii kasvas aja jooksul kuristik üliõpilaskonna ja edustuse vahel, seda enam veel, et üliõpilaskonna koosseisus suured muutused tulid. Edustus võõrdus üliõpilaskonna laiemaist kihtidest; muutus nagu üksikuks saareks kesk merd. Uusi juhtmõtteid, värsket verd ta üliõpilaskonnast juure ei saa, küll aga hakkab talle külge viimse lodevus ja ükskõiksus. Ja ses suhtes on ta tõsine üliõpilaskonna edustaja.

Parandust asjale tooks vahest ehk, nagu öeledud, organisatsioonide võrgu laiendamine. Peaks sündima üliõpilaskonna kristalliseerumine mitmesuguste ilmavaadete ja huvide järele. Ja need organisatsioonid, ühinedes ühiste eesmärkide saavutamiseks, looksid eluvõimulise üliõpilaskonna edustuse, mis oleks alati elavas ühenduses üliõpilaskonnaga ja mis suudaks üles näidata tarvilist energiat ja jõudu.

Läinud õpeaasta tõi meile juure paar uut organisatsiooni. Tänavu on mõned veel juure tulnud. Keskkoolist on tänavu palju noori jõudusid juure tulnud. See oli ikka kõige ettevõtlikum element üliõpilaskonnas. Olge seda ka tänavu! Kui teid ei rahulda vanad üliõpilasorganisatsioonid, siis looge uued, mis teie nõuetele rohkem vastavad. Sellega toote üliõpilaskonda uut elu ja elevust, purustate jääkatte, mis meid praegu matab ja avate uued võimalused üliõpilaskonna edenemiseks.

—d.

Soome-Eesti lähenemise sihtjoontest.

(Järg).

.III. Rahvus ja tema haritlane. „Üldsoome haritlane“.

„Meile on vaja ainult kaht asja — tunda Soomet ja tunda teda omana“.

Tõsi, ei usu küll (vähemalt mitte alati), et Eesti saatus oleks nii kurb ja lootusetu, nagu see kangastus mulle eelpool sellest pisi-rahvast, „kelle arvuline suurus, geograafiline seisukoht ja ulatus ning tõu algpotentsiline energia ei kütüni iseseisva rahvuslise kultuurüksuse miinimumini“.

Arvan ja loodan, et meie tulevased tähelennud võivad põleda vähemalt pisut kauem, kui seda kestis K. J. Peterson, Fählman, Koidula, Mihkel Weske, C. R. Jakobson, J. Jung, W. Reiman, Juhan Liiw, Jaan Oks jne. — et nimetada ainult mõnd niipaljudest enne-aegu langenuist niihästi meie vanemas kui ka nooremas sugupõlves. Loodan, et meie praegusaja ja tuleviku kirjanikel ja erksamaid mõtteinimesil ei tarvitse enam nii füüsilises mõttes ära nälgida, hulluks minna ega üleliigse ning kohatu tööga end pikaldaselt surmata. Loodan, et „siia neetud soo sisse vaome“ vähemalt mitte enam nii varakult kui senni; et see nõrk ja habras, orjusest tuim ja alatoitlusest ning alkoholismist närviline tõug, see soorahva tõug siin siiski kord mingi heledama „Eesti päevani“ jõuab.

O jaa, mina arvan ja loodan, et välisolude soodsad olles, Eesti nüüd vahest küll juba püsib ilma mingi sugulasteta ja raasskonnata, et ta küll võib kuidagi moodi tõusta isegi teiste vääriliseks kultuurrahvuseks ja et tal ükskord õnnestab luua midagi kogu maailmale hoomaväärt suurematki — kuigi ta sääljuures peab olema esimene sarnane juhtumine kogu uueaja rahvuslikus maailmas, oma väikearvulsuse poolest. Sest teda ei saa võrrelda isegi teiste praeguste väikerahvustega, kes ju oma keele ja raassi poolt pole sunnitud kultuurüksusteks tõusma nii suurrahvaist isoleerituina kui meie.

Nii meie loodame — kuid kas pole siiski põhjust pessimismiks selle „kuidagi moodi“ ja „ükskord“ üle, kui vaadata ja rehkendada meie praegust inim- ja vaimumaterjali, meie vaimlist dispoitsiooni, millest peab tõusma see tulevik?

Kui vaadata, kuidas siiski nii mitmed eesti soost inimesed otse rõõmu tunnevad selle kultuuri viletsusele näidates, mis (nagu nad kahjuks õigesti järeldavad), ühtlasi kõige paremaks tunnistuseks on, et neile vastumeelne riigikord ja koguni riikki kauaks püsima ei või jääda. Kuidas nagu mingi häämeelega sõimatakse seda „kartuli-vabariiki“, põlglikult mainitakse seda sooservakest, rajariigikest, ja ühes sellega ka tema kultuurilisi popsiaskeldusi — ilma järelemõtlemata, et see seda enam kurblooline on ka nende eneste kohta, kuna nad ju ikkagi ka ise eestlaseks jäävad ega ainult mõnitamisega veel selle rahva hädast üle ei või tõusta.

Või kui vaadata teiselt poolt, kuidas ka usk endasse mõnedes kihtides on viind tõesti mingi magedasse passiivsesse endaga rahulolemisse, mis lubab nohisedes edasi askeldada oma tõesti „popsi-askeldusi“, — kuna ju nüüd kord „Eesti on iseseisev“. Kuidas see lubab nii paljudel ainult end lautada kõiges omas tühimeelsuses, või teistel — isegi paremail — endiselt edasielada juba harinend kultuurilises viletsuses, edasi popsimõtteliselt nokitseda või väiklaselt intrigeeri meie seltsides ja asutustes, suuremat nägemata, julgemat ihkamata.

Või kui vaadata lõpuks laiemale hulkadele, eriti intelligentsilegi, milline ükskõiksus ja pääliskaudne järelemõtlemattus valitseb säägli,

Kuidas on, nagu oldaks tõesti ainult mingi teatavate piiridega rajariigi elanikud, kel on igalühel küll angeldamise ja isegi arvustamise vabadus, kuid kellel midagi ühist sihti pole ega miski muu siht kordagi lähe. Kuidas see ükskõikne „rajariiklus“ hoiab nõrgana, ilmetumana ja pääliskaudsena ka kogu meie vaimu ilma ja tema loomingu — jne. jne.

Nähes kõike seda, eks ole küll nii mõnelegi selgund, kui väga paljut meile ikkagi veel tarvis läheb, ja kui väga vajame eriti uusi aateid-energiaandjaid, potentsihallikaid, mis süvendaks ja vaimustaks meie isiklikke püüdeid ja ühtlasi ühistaks nad kõrgema üksuse, rahvuse sihtide alla. Eks ole siis selgund aga ka, kui vähe kõike seda suudame anda ainult oma „materjalist“ — kui väike, kui „pisi-rahvas“ oleme meie ikkagi veel.

Ja eks ole siis nii mitmele noorele tulnud hirm, et meie ometi liig vähe tarvitame kasvamiseks kõiki võimalusi, et meie liig mõtlematult mööda laseme oma esimesed iseseisvuse ja seega viimased täisealiseks saamise paendlikud päevad, ilma et küllalt teadlikult ära kasutaks eriti seda üht võimalust, mis väikerahvale peagu ainsam tõhusam välisabi. Nimelt seda võimalust, mis seisab oma hõimkonna võimalikult suures ühistamises. Võimalust, mis on meile — ikka veel — võrdlemisi nii soodus.

*

Nii siis, meie nõuame suuremat kultuurilist lähenemist Soome ja Eesti vahel ning rõhutame, et selleks esimene vajadus on meil Soomet enam tunda. See on kaunis kulund sõna ja nõue, ja ikka küsitakse, mis otsekohest kasu annaks meile see tundmaõpp.

Vastus on sama, nagu küsimusele, mis otsekohene kasu üldse on mingist üldhariduslikust teadmisest, üldse mingist igasugu ajaloo ja isasugu geograafiast, (mille alla võiksimme kokku võtta kogu meie nõudmise).

„Mis Eesti tundmaõppimist on meile tarvis? Kas seda, et kiisad Virtsjärvest tulevad?“ Nii küsis keegi väga üldideeline noor Vene revolutsiooni ajal E. Noorsoo Liidult, kui see seda omatundmist rõhutas ja seks E. keele, ajaloo, kirjanduse jne. kursusi korraldas. Ja praegu — õpib kõik Vabariigi noorsugu seda peopesa suurust maalapikest, tema asundust, ajalugu, ja leitakse kõikide poolt see esmajärgu tähtsusega olevat, sääljuures ka Virtsjärve juttu mitte sugugi üsna naeruväärseks pidades. Palju enam on aga end valesalt tunda andnud just see, et paljud meie „juhtivaistki“ liig vähe selle rahva olusid ja nende saamist tunnevad, just sellel väiksel alal orienteeruda ei oska. Ja — mis sellega ühenduses — et neile liig vähe omaseks ja kalliks on harjutet selle rahva kultuurilised püüded, isegi mitte nii palju kalliks, et nad neid hindaks ja mõistaks, veel vähem, et nad neile kaasatöötaks, kõigepäält mitte kõiksugu poliitilistes avantüürides või rahahimulistes angeldustes kõiki neid valmis poleks kas või õhku laskma. Ent selles, orientatsiooni võimalduses ja kultuursihtide oma sihtideks harjutamises seisabki õieti kõik see, mis nõuame hariduse nime all, ja mis eriti oma rahvuse kohta käivalt peab andma iga maa natsionaalne rahvuslik haridus. (See ei tarvitse sugugi olla mingi „poliitiliselt tagurlike värvinguga“, nagu seda meil õpitud põlgama Vene ja Saksa meid, iserahvast, vägistavas hariduspoliitikas, vaid see on iseendast

mõistetav rahva enesehoiu ja enesearendamise abinõu. Ainult meil ei juleta endale siiski veel küllalt tunnustada seda meie sootu uut olukorda rahvusluse suhtes ja püütakse seda identifitseeri ja vähemalt assotsieeri ikka veel endiselt suurrahvuste ja üldse agressiivse ning kitsarindse šovinismiga ¹⁾).

Iseäranis aga käib see selle kihi kohta, keda kutsutakse mingi rahva intelligentsiks, haritlaskonnaks. Sest juba „haritlase“ mõiste spetsiifilise tunnuseks on, enam kui teised mõista oma aega ja rahvust, osata orienteeruda selle praeguses olukorras, mingi erilise oskusega kaasa töötades, kogu oma huviga ja soovidega aga kaasa elades selle rahvuse kultuurpüüetega.

Kas seda haritud viljandlast, võrulast või kuresaarlast võiks nimetada eesti intelligentsiks, kellele ükskõik, kas midagi sarnast, mille nimi on eesti kultuur, olemas on või ei, kes ei taha midagi teada tema tõupärastest võitlustest ja tuleviku sihtidest? Kellele ei tähendaks midagi see maa ja rahvus nagu üksus, kes ei teaks midagi tema ajaloolisest saatusest ning selle pärandustest meie sotsiaalses ja vaimlises struktuuris? Kes ei tunneks seda osa jäädavaks tehtud rahvusvaimust, mis moodustavad selle rahvuse vaimlikud produktid kirjanduses, kunstides, selle rahva poolt, selle rahva jaoks ja selle rahva üle arendet teadustes jne. Kel poleks huivitust selle rahva n. n. üldise kultuurlikkuse vastu, mis seisab hästi organiseeritud poliitilises ja sotsiaalses ühiskondlikus korras, mis ikka enam teostada püüab endas õigluse põhimõtteid; kultuurlikkuse vastu, mis seisab maa üldises jõukuses ja igapäivases progressis, kõrges rahvariduses, rikkastes ja kõrge tasapinnalistes rahva üldarengu hääks töötavais asutustes, nagu teatrid, muuseumid, ideelised ja teaduslikud seltsid, eriti igasugused koolid jne. Kel niisama nagu Estoonia, Draamateatri ja Tartu Ülikooli vastu, puuduks igasugune huvi selle rahva üldise elujõu, kehalise ja vaimlise, moraalse, tervise vastu, kel üks kõik oleks, kui see rahvas vägijookide, taudide ja üldsusele kahjulikkude liigsete isikulõbutuste kurnatuna arvuliselt ja elujõuliselt allamäge läheks, ning seega tühjaks teha ähvardaks kõik mitme endise põlvē ja oleviku pingutused, asjatuks teha ka nende kultuurobjektilised saavutused?

Kes kõigest sellest ei teaks ega teada ei tahaks, ja kes midagi teinale võimalikku ei teeks kõige selle hääks?

Kas võiks nimetada eesti haritlaseks seda, kes-midagi ei hooliks meie ideelise ajakirjanduse, kirjanduse ja kunstide kõrgemale tõusmisest, kes seda ei ostaks, ja seda ei loeks, elk olgu siis ainult mooditaitmise või muu isiklikult kasuliku motiivi aetuna, ilma huvitundmata selle kogu arengu ja sihtide vastu, kui ka nende inimeste vastu, kes neid luues on kogu oma elu andnud selle vaimukultuuri teenistusse?

Muidugi ei. Ka siis, kui ta oleks muidu ja omal alal kes teab kui haritud ja tegev, — ta jääks siiski haridusmetslaseks, vähemalt

1) Võiks ju muidugi ka kõne alla tulla, kas mitte taktiliselt õigem poleks mitte tarvitada seda nii väga palju kuritarvitet „rahvusluse“ sõna. Arvan siiski, et see sõna ja ta õige mõiste liig seotud on ja liig tähtis, et tema juurest end lasta nii kergesti ära peletada. Vaja ka see sõna taas teha puhtaks, kõrgeks ja sisurikkaks.

meie rahva suhtes. Sest rahvas on siiski vahest enam sarnane psüühilise organismiga, kui seda arvatakse mõnel pool, tahaksin öelda, „füsioloogilise“ vaate ringides. Rahva suur mass on selle organismi rakukesed, kel igal on mingi oma füsioloogiline funktsioon, ilma et tal oleks teadvust kogu organismi seisukorrast ja tegevusest, ehk olgu siis ainult tume instinktiivne haigluse või tervise, tugevuse või nõrkuse, passiivsuse või tegevuse tunne. „Haritlased“ on aga psüühilise tegevuse kandjad rakukesed, nendes on üldteadvus, neis alles saab see rahvusorganismi „mõtlemine“ disjunktiivse vormi, arenevad mõisted ja sünnib see sihipeetlikkus („Zielstrebigkeit“ — von Baeri ja Dilthey tarvitet termin), mis on psüühilise eriline tunnus; seega ka rahvuspsüühilise.

Sarnane paljalt füsioloogiline rakuke oleks see „haritu“, aga mitte „haritlane“, kel puuduks teadlik kaasaelamine, kaostatamine oma rahvaga ja selle kultuuriga.

Sarnased „füsioloogilised“ töötajad on aga ka suurem jagu meie Eesti haritlasi, niipea kui küsimus on üldsoome kultuurist. Neilgi pole Soome suhtes palju enam, (kui mitte vähemgi) ühistunnet, kui kogu liht rahval: „soomlased — meie sugulased“, „öeldakse meist ees olevat“, „hää ikka kah, et meil arenend sugulasi on“ — see oleks kogu see tunne, kui seda sõnastada võiks. Nendegi teadvussisu ei mahuta veel midagi distingeeritumaid, differentseeritumaid mõisteid selle üle, nende isiklikus sihipeetlikkuses ei ole midagi teadlikult seotud selle üldsema sihiga.

Senni kui organismide kogul (siin ühttõugu rahvail) pole seda ühist sihipeetlikkust üksikute tsentride vahel, on see kogu vaid mingi grupp, mis küll väliselt mõne tundemärgiga seotud, mis aga koos ometi midagi hingeelulist ei sünnita.

Kui see ühine sihipeetlikkus aga on olemas, kui see saab teadlikult mõisteiks, eriti väärtusmõisteiks arenend, siis, tähendab, on ka seega juba olemas ühine psüühike, loodud ühine psüühiline üksus, organism. Aja jooksul, ühiste mälestuste kasvades, saab see üksus ikka enam ja enam ka mälu seotud, ajateadlikuks minaks.

Mis sellest järgneb? See, et ülalnoitud ühissoome psüühiline üksus, ühine organism on võimalik, ja et selleks on küllalt, kui meie haritlaskond saaks läbitungitud sellest ühissoomelisest sihipeetlikkusest, s. o. kui kõike seda, mis nõuti senni meie haritlaselt Eesti kohta, laiendatakse aegajalt ikka enam ka Soome kohta. (See on ka kõige õigem tee neid laiendada säält edasi kogu inimkonna kohta.)

Selles mõttes on, kui tahaksime öelda: Vaja on, et iga Eesti haritlane oleks ühtlasi ka üldsoome haritlane.

Ärgu võetagu seda ainult liialdades või väärkäsitades; kuid ärgu püütagu siin tahlikult leida ka põhjusemõttelist erivust ja võimatust.

Kui see lause aga siiski liig paradoksaalselt kõlab ja üksikjuhtumisel selge pole, mis selle sisu õieti peaks olema, siis kujutage ikka ette, et siin tegemist oleks vaid ühe rahvuse eriosadega. Ning niisugusel korral: mis oleks intelligentilise Viljandi suhe Tartu ja Tallinnaga?

(Järgneb.)

*

A. Anni.

Teine rahvusvaheline üliõpilaste korrespondents-büroode konverents Leipzgis 8., 9. ja 10. aprillil s. a.

Eelmärkused.

1921. a. Praagas ärapeetud Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (Confédération Internationale des Etudiants — C. I. E.) kongressi (v. „Üliõpilasleht“ Nr. 10 — 1921 a.) puhul tõusis üles küsimus, kuidas võimaldada kõikide üliõpilaskondade osavõttu selles töös ja ülesannetes, mis C. I. E. omale seadnud. Sest osalt põhikirja, tõepoolest aga poliitiliste tendentside mõjul olid mõned üliõpilaskonnad (Saksa) takistatud C. I. E.-sse astumast. C. I. E. poolt omaks tunnistatud ülesandeid võiksid tegelikult ainult poolikult teostuda, kui nendest eemale on tõrjutud suurearvulised üliõpilaskonnad, kellel just neis küsimusis laialdased kogemused ja organiseerimise and. Üliõpilaskondade vahelised ülesanded ja töö on nii tarvilik ning laialdane, et neid viivitamata lahendada tuleb — kui mitte teisiti, siis otsekohe tegeliku elu pinnal: üliõpilaskonnad, kelle vastastiku huvisid, astuvad vahetumalt ühendusse ja praktiliste küsimuste teostamisele. Siin ei tarvitse olla mingit õiguslikku organisatsiooni, mis end kohustavalt maksuma paneks kõikide liitunud ehk ühendusse astunud üliõpilaskondade kohta. Küllalt on sellest, kui mõni keskkohal kuskil maal sarnaseid väljaspoole ulatavaid aktsioone ette võtab, et tema siis omas kodus maa üliõpilaskonna huvidepärast talitaks ja seks õigustatud oleks.

Nii tekkisid C. I. E. kõrvale n. n. korrespondents-bürood ja nende nõupidamised. Korrespondents-büroo (nimetus kannab esimeste ülesannete märki) on teatud keskkohal ehk organisatsioon kuskil maal, mille ülesandeks on üliõpilaskondade vaheliste asjade ajamine, nagu läbikäimine, tutvunemine, studiumi võimaldamine võõrsil, vastastikune toetus nõu ja jõuga. Need bürood on kuskil maal kas üliõpilaskonna ettevõtte ehk temaga kuidagi seotud, või koguni eraalgatus.

Büroode esimene nõupidamine oli 1921. a. Praagas C. I. E. kongressi ajal. Järgmine kokkutulek määrati 1922. a. lihavõtte ajaks Leipzgis ja jäeti ettevalmistused Leipzigi büroo hooleks. Sügisel 1921. a. võttis Saksa üliõpilaskonna välisloimekond (Auslandsamt) Leipzigi büroo ülesanded ja volitused oma peale.

Kokkukutsumine.

Kutsed büroode konverentsile saatis Saksa välisloimekond ka neisse maadesse, kes 1921. aastal puudusid ehk kus büroodel vastavat keskkohal veel ei olnud, et neid äratada ja kaasa tõmmata; ning peale selle veel rahvusvahelistele üliõpilasliitudele. Ühes kutsega saadeti programm ja paluti teatada küsimused, mis soovitatakse veel päevakorda võtta. Programmis oli: Vene üliõpilastele abiandmise küsimus esimesel päeval ja teistel päevadel küsimused, mis üliõpilaskondade vahelises kaasatöötamises pea tähtsusega: üliõpilaste

vahetamine, õpereiside korraldamine, raamatute vahetamine ja kirja-
vahetus, kopsuhaigete sanatooriumi küsimus, reisikergenduste muret-
semine jne.

Avamine

oli 8. aprilli hommikul ülikooli senatisaalis. Avamiskõnes tervitas
kokkukutsuja Saksa üliõpilaskonna välistoimkonna juhataja cand. phil.
Valter Zimmermann auvõraid ja osavõtjaid, nähes elavas osavõtus
konverentsi tarvilikkuse ja viljakuse panti, toonitas et konverents ei
ole sihitud teiste organisatsioonide vastu ja tema ülesanded on eemal
poliitikast ning pidulikkusest. Sellele järgnevalt tervitasid konverentsi:
rektor Dr. Heinze Leipzigi ülikooli poolt, Dr. Schmidt ülikoolide
liidu nimel, sisemin. Dr. Koester riigivalitsuse nimel jne. Kokku-
tulnud osavõtjate nimel kõneles Dr. Naeser (Daani), soovides, et
konverents mitte nii palju resolutsioone ei taotleks, kui nõu peaks
praktilise töötamise üle.

Osavõtjad.

Konverentsil oli saadikuid: Bulgaariast 2 ja 2 külalist,
Daanist 2 ja 1 külaline, Saksamaalt 4, Iglismaalt 3 ja 2
külalist, Eestist 3 ja 14 külalist, Soomest 1, Greekamaalt
1 ja 2 külalist, Hollandist 3 ja 4 külalist, Lätimaalt 5 ja 1
külaline, Norrast 3, Austriast 1, Vene pagulasi 4 ja 2
külalist, Rootsist 1, Helveetsiast 1, Tsheho-Slovakkia-
st 4 ja 1 külaline, Türgimaalt 2 külalist, Ungarist 2, P.-Am.
Ühisriikidest 1 külaline, Egiptusest 2, Indiast 3, Hiinast
2, C. I. E. 1, Kristlik Ilmaliit 4, Pax Romana 2, rahvus-
vaheline üliõpilasliit Oksfordis 2, väljamaalaste edustus Berliini üli-
koolis 2. Kokku 60 saadikut ja 33 külalist.

Peab tähendama, et mitmed üliõpilaskonnad (eriti Norra, Daani,
Ungari) olid esitatud wanemate tegelaste kaudu, mis tõendab, et
üliõpilaskonna küsimus on nendes maades ühiskonna küsimus.

Konverentsi tööst.

Esimene päev. Juhatusse valiti ühel häälel: 3 juhatajat —
Zimmermann (Saksa), Macadam (Inglis), Dr. Saethre (Norra); 3 proto-
kolleerijat: Dr. Naeser (Daani), Holzwarth (Saksa), Thomson (Inglis).
Lubatud Inglise, prantsuse ja saksa keeled, avaldused tõlgitakse
nendes kahte teise keelde.

Selle järele esines Schokking (Hollandi) referaadiga Vene üli-
õpilaste abiandmise üle. Küsimust ei ole põhimõtteliselt kerge
otsustada ega ka kerge otsust teostada. Ühelt poolt puhtinimlikud
sundivad motiivid, teiselt poolt aga kartus, kas sellega kaudselt enam-
lust ei kõvendata. Vene üliõpilased kannatavad puudust nii majan-
duslikult kui ka vaimlikult. Kuid abiandmist raskendab Vene
valitsuse seisukoht: sallib ainult majanduslikku abiandmist, lootes
sest enda kohustele kergendust, aga takistab vaimlikku toetust, nähes
selles midagi ahvardavat. Siiski tuleb ühiselt eestkätt vaimlikku toe-
tust organiseerida. Tuleb luua keskkoh, kus muretsetakse ja edasi
toimetatakse bröshüürid, raamatud jne.

Referaadile järgnevad läbirääkimised. Vene pagulased esinesid soovivaaldusega, et abiandmist korraldataks mitte üksi Venemaa üliõpilastele, vaid ka Vene üliõpilastele-emigrantidele, keda Euroopas üksi olevat üle 10.000 ja kelle seisukord veel raskem. Üksikud esitajad andsid ülevaate, mis kuskil maal abiandmise suhtes ära tehtud. Kristlik Ilmaliit on tegev olnud juba 16 kuud ja abi annud 50.000 Vene üliõpilasele, Pax Romana on valmis kaasa aitama, samuti C. I. E. Läbirääkimiste lõpul võetakse üksmeelselt vastu otsus, mis abiandmise Vene üliõpilastele nii Vene kui väljamaal tarvilikuks loeb ja abiandmise korralduse üksikute liitude ja üliõpilaskondade eneste hooleks jätab.

Teisel päeval jätkati mõtete ja kogemuste vahetust üliõpilastele abiandmise kohta. Kristlik Ilmaliit kavatses abiandmist ka Kesk-Euroopas jätkata. Kuid töö on niivõrd suureks kasvanud, et summasid ei jatku. Teised liidud peaks siin kaasa tulema. Inglismaal on oma ja väljamaa üliõpilaste toetuseks suuri summasid välja antud, eestkätt raamatute ja elutarviduste muretsemiseks. Saksamaal on majanduslik abiandmine üliõpilaskonna poolt sellest vaatekohast välja minnes korraldatud, et üliõpilastel ülejõu käib majanduslikku abiandmist ise korraldada. Sellepärast on Saksa üliõpilaskond algusest peale püüdnud nende ülesannete teostamisel kaasa tõmmata laiemaid ringkondi. Iga ülikooli juures on ellu kutsutud organisatsioonid ja ettevõtted, millest osa võtavad ja kaasa aitavad nii õpetajaskond kui ka äri ja tööstuse ringkonnad. Edasi püüab üliõpilaskond üliõpilastele õpivaheajaks (1921. aastal kuni 20.000 üliõpilasele) teenistust muretseda. Kolmandaks kavatakse üliõpilastele, kelle rahaline seisukord õppimist ühejärguga lõpuni viia ei lubaks, muretseda laenu, milleks on asutusel laenukassa. Tagasimaks on 5—10 aasta jooksul väikse protsendiga. Tsheho-Slovakkias on riik ja üliõpilaskond kõik teinud, et üliõpilaste olukorda parandada, mis sõja tagajärel väga halvaks muutunud. Nii on 1.200 üliõpilasele hinnata korter muretsedud, mensae academicae ja üliõpilaskodud ellu kutsutud, majad ehitatud. Tööstus ja põllumajandus ei keeldu toetusest.

Järgnevate päevakorra punktide arutamise aluseks oli päevakorda võetud lühike ülevaade üliõpilaskondade praegusest organisatsioonist ja tegevusest, eriti büroode alal. Selgus enam-vähem ühesugune pilt. Organisatsioonide vahelised liidud, kui nadki olemas on, ei oma kuskil üliõpilaskonnas üldist tähtsust ega rahulda kõiki huvisid. Sellepärast on igal maal märgata tendentsi üldorganisatsiooni poole. Daanis valivad iga ülikooli üliõpilased oma üliõpilasnõukogu. Üksikud nõukogud valivad üldiste küsimuste lahendamiseks komitee, kes kõigis välisasjus Daani üliõpilaskonda edustab. Selleks omab ta eraldi büroo, milline kõige vanem praegu olevatest.

C. I. E. on asutatud Strassburgis 1919. a. Asutajad üliõpilaskonnad Belgia, Prantsuse, Luksemburgi, Poola, Rumeenia ja Tsheho-Slovakkia. 1921. a. saadik kuuluvad temasse veel Daani, Inglise, Soome, Hollandi, Jugoslaavia, Shoti, Helveetsia ja Rootsimaa, vabaliigetena Itaalia ja Ukraina. Keskbüroo (office central) on Brüsselis.

Saksa üliõpilaskond on riiklikult tunnustatud kõigi üliõpilaste sunduslik liit 1919. a. saadik. Üliõpilaskonna eesotsas seisab eestseisus, kelle üliõpilaspäev iga aasta valib. Tema asupaik Göttingenis. Üliõpilaspäev moodustub üksikute ülikoolide üliõpilaskondade

edustajaist (ülikoole ja kõrgemaid koole Saksamaal — 82). Üliõpilaskonna välisasju juhib üliõpilaskonna välisloimekond (Auslandsamt), mille eesotsas üks eestseisuse liigetest.

Inglismaal ühendab National Union of Students pea kõik Inglise ja Valesi üliõpilased ja edendab nende huvisid. Temal on keskbüroo, kes ka üliõpilaskonna välisasju ajab.

Soomes on üldorganisatsioon juba aastakümnete eest kujunenud. Välisasju ajab vastav toimekond, millega üksikutel erialadel, nagu abiandmine puudustkannatavatele väljamaa üliõpilastele ja õpejõududele, väljamaa üliõpilastele suvevaheaja möödasaatmise võimaldamine Soomes jne., käsikäes töötavad ka mitteakadeemilised isikud.

Läti ülikool loeb 5000 (?) üliõpilast. Üliõpilaste edustajaks on iga aasta valitav 40 liikmeline nõukogu. Ettevõtetest oleks nimetada: üliõpilasköök, raamatute vahetus, töö muretsemine, raamatute kirjutamine. Üliõpilaskonna ettevõtted on sellel aastal välist toetust saanud 700.000 rubla.

Läbirääkimised võeti kokku resolutsioonis, mis tunnustab iga maal tarvilikuks keskkohatade loomise üliõpilaskondade-vaheliseks tööks.

Sellele järgnevalt arutati samal päeval üliõpilaste vahetamise organiseerimist, õpireiside ja suvekursuste korraldamist, passi ning reisikergenduste võimaldamist. Nii selle kui ka järgmise päeva töökavas olevate küsimuste käsitlemine kandis olukorra selgitamise ja tutvunemise laadi, mis tõttu kõik küsimused resolutsioonidesse kokku võeti töökava lõpul.

Üliõpilaste vahetamise asjus on pea kõik üliõpilaskonnad asunud ühisele seisukohale, et see tarvilik on ja teostada tuleb. Vahetamine sünnib asjast huvitatud üliõpilaskondade vahel otsekohe. Daani edustaja väljendas mõtte, et seda laiendataks kõigi teaduste alal töötajate kohta.

Siiski ei ole vahetamine veel kuigi suurel määral teostunud. Seda on toimetatud Daani-Inglise, Ungari-Saksa ja üksikud teised. Kõik üliõpilaskonnad teatasid, et nemad on valmis üliõpilasi vahetama.

Kolmanda päeva töökavas olid küsimused: raamatute vahetamine, õpereiside korraldamine, teadete muretsemine õpetingimuste kohta üksikutes maades. Kõik need küsimused on niivõrd praktilised ja osalt juba siin-seal teostatud, et nende üksikasjaline arutamine välisloimekondade juhatajatest moodustatud komisjoni antakse.

Kopsuhaigete sanatooriumi üle Helveetsias pidi referaadiga esinema Dr. Vauthier, kuid tema puudusel andis ülevaate hra Duthaler. Sanatooriumi võetakse vastu arstitavaid haigeid ja studium kestab seal kitsendatud kujul edasi. Esiolgu oli sanatoorium kavatsatud rahvusvahelise ettevõtteks, kuid sellest tuli loobuda. Praegu on sanatoorium ainult Helveetsia üliõpilastele ja peetakse ka nende poolt ülevale (iga üliõpilane maksab sanatooriumi heaks aastas 5 franki).

Üldiste arutuste lõpul kannab Daani edustaja Dr. Naeser ette komisjonide poolt väljatöötatud resolutsioonid, mis konverents üksmeelselt vastu võtab:

1. Täieliku kava üliõpilaste *au pair* vahetamise kohta töötab välja Inglise üliõpilaste välisloimekond (Auslandsamt).

2. Üksikasjaliku kava rahvusvahelise üliõpilaste isikukaardi kohta esitub Norra üliõpilaste välisloimekond, aluseks võttes rahvusvaheliste liitude poolt tunnustatud vormid.

3. Aruande praktiliste kogemuste üle üliõpilaste vahetamises Ungari, Helveetsia ja Saksamaa vahel seab kokku Ungari üliõpilaste välistoimkond.

4. Üksikasjalise aruande kogemustest ülikooli-sanatooriumi sisseseadmise ja ülevalpidamise asjus Helveetsias annab Helveetsia üliõpilaste välistoimkond.

5. Täpise aruande teaduslikkude raamatute vahetamise võimaluste ja korralduse kohta seavad üheskoos kokku Saksa ja Hollandi üliõpilaste välistoimkonnad.

6. Üliõpilaste laiemaulatuslikkude reiside kohta õpevaheajal väljamaal seab aruande kokku Tsheho-Slovakkia üliõpilaste välistoimkond.

7. Kõik üliõpilaste välistoimkonnad propageerivad rahvusvahelist kirjavahetust üliõpilaste keskel ja püüavad seda süstemaatiliselt korraldada.

8. Kõik üliõpilaste välistoimkonnad püüavad oma riigivalitsuste juures järjest kaasa mõjuda, et üliõpilaste vahetamisaktsioonide ja õpevaheaja reiside korral passimaksud nende riigivalitsuste poolt alandataks ehk hoopis ära jäetaks.

9. Teadete vahetamise huvides teaduse ja tehnika edusammude üle püüavad üliõpilaste välistoimkonnad oma riigivalitsuste juures järelejätmata mõjuda, et rahvusvahelist raamatute vahetust takistavad kitsendused kaotataks.

10. Üliõpilaste välistoimkonnad annavad aegajalt oma tegevusest ülevaate teineteisele vastastiku ja peale selle ka praeguste internatsionaalsete liitude toimkondadele.

11. Järgmise üliõpilaste välistoimkondade konverentsi kutsub kokku Daani üliõpilaste välistoimkond ühe aasta jooksul.

Selle järele kuulutab juhataja Zimmermann konverentsi lõpetatuks, tänades kõiki osavõtjaid.

*

Eesti üliõpilaskond sai kutse lühikest aega enne konverentsi algust. Koosolekul 24. märtsil otsustas Edustus:

Eesti Üliõpilaskond võtab rahvusvahelisest üliõpilaste korrespondents-büroode konverentsist Leipzgis osa täievoliliste edustajate kaudu; edustajate arvu ja isikud määrab kindlaks Edustuse välistoimkond.

Selle otsuse põhjal määras välistoimkond konverentsile 3 edustajat: Edustuse esimees stud. jur. Karl Peterson, abiesimees stud. jur. Hugo Kukke, Edustuse liige stud. theol. August Grünberg.

Üleüldiste läbirääkimiste alusel Edustuses andis välistoimkond edustajatele juhtnõupid. Kuid osalt aja nappusel, osalt ka selle tõttu, et seni igasugune informatsioon ja ülevaade neis küsimusis puudus, võisid juhtnõupid ainult kõige üleüldisemat iseloomu kanda ja seisukohta sisaldada, hoopis kõnelemata läbimõeldud otsustest, kavatsustest ja ettepanekutest üheski päevakorra küsimuses.

Välistoimkond tegi ka edustajatele kohuseks katsuda Leipzgis välja anda borshüüri meie ülikooli ja üliõpilaskonna tutvustamiseks. Selle lühikese aja jooksul seati broshüür kokku ja jõuti osalt tõlki-dagi, kuid Leipzgis selgus, et trükkimiseks selleks ajaks ei ole võimalusi. Tuli leppida sellega, mis koosolekul suusõnal avaldada sai meie olude, organisatsiooni ja tegevuse kohta.

Kaugelt tähtsam on ehk tutvunemine isikute, asutuste ja oludega teistes üliõpilaskondades. Kuid tagajärg oleneb siin sellest, kui võrd suudetakse saadud ergutust maksta panna ja saadud informatsiooni kaudu teiste kogemusi kui ka tuge ära kasutada.

—kke.

Võimlemise õppimise võimalustest Helsingi ülikoolis.

Juba aastal 1894. asutati Helsingi ülikooli juure n. n. Võimistululaitos (Võimlemiseasutus). Lühikese aja peale vaatamata on ta võimsalt arenend ja annud omal alal hulga jõude, kelle teeneid Soome spordi ringkonnad kõrgelt hindavad. Eestis on võimlemine, eriti tema õpetamine, alles algastmel. Meie võimlemise-õpetajad on suuremalt osalt kas väljamaal õppind ehk paarikuuliste suvekursustega pidand leppima. Aga et ka meil viimasel ajal asi nihkuma hakkab, näitab ärapeetud võimlemisõpetajate kongress Tallinnas, kus hulk põlevamaid päevaküsimusi läbi arutati ja rida tähtsaid otsusi tehti. Vast ei ole Eesti „Üliõpilaslehe“ lugejail huvituseta kuulda, kuidas soomlased oma võimlemise õpetajate ettevalmistamist on korraldand. Et mul juhus on olnud Helsingi ülikoolis võimlemist õppida, kuigi lühikest aega, siis kõnelen sellest allpool mõned read.

Kursus kestab kolm aastat. Selle lõpetaja saab õiguse võimlemise-õpetajaks hakata ja omandab ühtlasi masseerija diplomi. Praegu on selle asutuse suhtes laialdased kavatsused käimas, tahetakse teda ülikoolist lahutada, täiesti iseseisvaks muuta ja kahte osakonda jaotada: võimlemine ja massaash. Kuid see kõik on veel tuleviku küsimus. Asutusel on kaks osakonda: mees- ja naisosakond. Naistel on nähtav enamus, näit., on esimesel kursusel 16 naist, mehi kõigest kolm, umbes samasugune vahekord on ka kahel viimsel kursusel. Õpetus sünnib eraldi, ainult mõned teoreetilised tunnid, nagu anatoomia, füsioloogia j. n. e. on ühes. Sisseastujail, kellel keskkooli haridus olgu, nõutakse tohtritunnistus tervislike seisukorra üle, ja põhikirja järele peaksid nad 20 aastat vanad olema. Tehakse ka erandeid. Ainetest, mida õpetetakse, oleks tähtsamad: võimlemine, sport (suusatamine, uisutamine, sõudmine, jooksmine, odaviskamine j. n. e.) kamandamine, laulumängud, rahvatantsud, anatoomia (kaunis laialdane kursus, terve kursuste aeg 3—4 tundi nädalas), füsioloogia, võimlemise ajalugu, keemia, füüsika, massaash, ortopeedia ja muid. Peale selle võib saada eratunde igas aines, millest õpilane huvitatud. Läänud sügisel võeti palju osa vehklemise ja plastika tundidest.

Asutus on Helsingi ülikooli hoovi peal (Aleksanterinkatu). Tal on meie oludega võrreldes suurepärased ruumid, soomlased ise aga unistavad uuest majast. N. n. suur saal on meeslastel tarvitada, seal peetakse tihti võimlemise pidusid ja seal käib ka palju rahvakoole turnima. Väiksem saal on naistele. Üks saal on ortopeedia jaoks. Peale selle lugemistoad, klassid, riidepanemise toad (igal õpilasel on kaks väikest kappi), dushid. Õpilased saavad iga päev sooja dushi, kui neil tahtmist. Eestlastel, kui nad siia õppima tulevad, on väga soovitatav, õigem, otsekohe tarvilik, et nad soome keelt kõneleksid ja

rootsi keelest natuke aru saaksid. Õpetus sünnib pooldi rootsi keeles. Näit. nõutakse laulumängude-tunnis üks laul soome keeles, teine rootsi keeles õpetada. Kamandatakse üks nädal soome, teine rootsi keeles. Proovitudidel, mida küll alles kolmandal kursusel tuleb anda, käib palju rootsi rahvakoole ja õpetaja on neile väikseile sunnitud rootsi keeles seletama.

Õpetajad kui ka õpilased on minule, võõramaalasele, väga vastutulelikud olnud. Alati valmis olnud aitama, kui keelega kuidagi raskusi oli. Ka kergendusi on tehtud, esialgu muidugi. Üks õpetaja tähendas alguses, et neil olevat mitmed eestlased asutuses olnud, kuid keelte mittetundmise pärast halvasti edasi jõudnud ja lahkunud.

Mis keelte õppimisse puutub, siis katsutagu, peale lühikest teoreetilist keeleõppimist kodumaal, suveks Soome kuhugi perekonda pääseda, kus keeli praktiliselt võiks harjutada. Möödamattes olgu tähendatud, et rootsi keele õppimine saksa keele mõistjale õige kerge on. Õpetus võimlemisasutuses on täiesti maksuta, niisama nagu ülikooliski. Lõpuks olgu tähendatud, et võimlemine ja sport Helsingis heas lugupidamises on. Leidub kohaseid platse ja ruume ja kogu ümbruskond oma vee, metsa ja kalju vaheldusega kutsub välja vabasse õhku.

H-gis. 6. I. 1922.

Iaine Kallas.

Üliõpilaskond 1921. a. ankeedi andmetel.

(Järg.)

Majanduslikud olud.

1921. a. ankeedi korraldamisele tõukas Üliõpilaskonna juhatust tungiv tarve arvustikulise materjali järele, mis oleks valgustanud üliõpilaskonna majanduslikku olukorda. Pruugib ainult meeletuleta, et tol ajal seisis teravalt päevakorral riikliku laenu küsimus üliõpilastele, toetuse nõutamine üliõpilasköögile jne. Seda ankeedi majanduslikku otstarvet kriipsutasid korraldajad ka alla rasvase kirjaga ankeedilehe esimesel küljel.

Kahjuks pole see meeletuletus leidnud tarvilit tähelepanu. Rääkimata üksikasjalistest küsimustest sissetulekute ja väljaminekute rubriikes, mis vastamata jäetud, puuduvad kaunis suurel arvul lehtist vastused tulude ja kulude kogusumma kohta. Siin esinevad muidu korralikult täidetud ankeedilehtedel sarnased vastused, mis statistiliselt ainult piiratud ulatuses kasutatavad, näit. „elan vanemate, mehe jne. kulul“, ehk statistiliselt täiesti väärtusetud, nagu „arvepidamine puudub“ ehk teised naljaheitmised. Arusaadavalt langevad viimasesse liiki ka need vastused, kus väljaminek suurem märgitud kui sissetulek, ära näitamata jättes kuidas puudujääki kaetakse.

Need ja veel mõned põhjused tingisid, et teatava määrdusega (milles ta seisab, sellest mõni rida allpool) ankeedi vastuseid üliõpilaste majanduslikkude olude, eriti kuu kuluarve kohta statistiliselt sai ära kasutada 689, mis välja teeb 91% kõlbulikkude küsimuslehtede arvust (745) ja 36% kogu tolleaegsest ülikoolis õppijate arvust.

Siinkohal veel üks märkus termini „kuu-kuluarve“ selgituseks. See mõiste pole mitte ikka identiline üliõpilase kuu väljamineku summale, vaid teataval arvul juhtumistel (20, max. 25) on kuu-kuluarvena võetud üliõpilase kuu sissetulek. Siin juhtis ankeedi ümber-töötajaid tahtmine võimalikult kõiki vastuseid ära kasutada oletusel, et „ega studiumi jooksul ikka mammonat ei koguta, mis üliõpilasel sisse tuleb, see temal ka välja läheb“, arvesse võttes iseäranis et mainitud sissetulekud olid suuremalt jaolt allpool ankeediaegist elamis-miinumumi. Nii tuleb siis „kuu-kuluarve“ all mõista üliõpilase, resp. kuulaja kuu väljaminekut, resp. sissetulekut rahas, plus igasugune natuuras saadud toetus (vanematelt, sugulastelt, „Amer. onult“ jne.) toidukraami, riiete jne. näol ka rahasse ümber hinnatud.

Nende sissejuhatavate ridade järele laseme arvudel kõnelda.

Kui korraldada vastuseid, mis võimaldavad kuu kuluarve määra-mist, vastajate rahvuse ja viimase piirides soo järele, siis saame järgmise pildi:

Rahvus	Sugu	Vast. absolut. arv	% korralik vast. ankeedi pealt ¹⁾	% õppijate rahvusl. arvust. ¹⁾	% üliõp. üld-arvust. ¹⁾
Eestlased	mees.	456	98,00	} 38,18	} 36,35
	nais.	126	81,81		
Sakslased	mees.	37	100,00	} 24,69	
	nais.	3	42,85		
Juudid	mees.	24	96,00	} 32,35	
	nais.	9	90,00		
Venelased	mees.	16	80,00	} 29,62	
	nais.	8	100,00		
Muud rahvus. ²⁾	mees.	8	88,88	} 32,25	
	nais.	2	40,00		

Tähendab, kõige täielikumalt on ankeedi kaudu selgitatud üliõpilaste (ja kuulajate) eestlaste majanduslik seisukord: siin on saadud vastused 38,18% ülikoolis õppivatelt eestlastelt. Kahanemas reas järgnevad juudid — 32,35%, muud rahvused — 32,25% jne., kuna kõige vähem ankeedile vastanud on saksa rahvusest üliõpilased.

Selle tabeli 4. lahter annab huvitavad arvud sellest, kuidas majanduslikuks statistikaks kasutatavad vastused kujunesid rahvuste ja soo järele. Protsendid on võetud ankeedile vastanute arvust (745). Siin selgub, et kõige korralikumalt ja ankeedi sihti tabades on täitnud küsimuslehed saksa meesüliõpilased ja vene naisüliõpilased, kus see % on 100,00; järgnevad eesti meesüliõpilased — 98,00%, siis juudi meesüliõpilased — 96,00% jne. Eesti naisüliõpilased on 6-dal kohal.

1) Vt. „Üliõp.-leht“ nr. 1, 1922, lhk. 8, tabel I.

2) Muude rahvuste hulka on arvatud siin ja mujal: lätlased, poolakad, roots-lased, saksa-venelased, tshehid.

Kuu-kuluarve suuruse poolest rahvuse ja soo järele jagunevad vastajad järgmiselt:

Kuu kulu- arve Mrk.	Rahvus. Sugu.		Eestlased		Sakslased		Juudid		Venelased		Muud rah- vused		Kokku	
	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.
800	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1.000	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—
1.100	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
1.200	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
1.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1.400	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
1.500	4	2	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	5	5
1.600	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1.700	3	—	3	—	—	—	—	1	1	1	—	—	8	1
1.800	2	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	3
1.900	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	2
2.000	16	5	2	—	2	—	—	1	1	—	—	—	21	6
2.100	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—
2.200	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
2.300	3	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—
2.400	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
2.500	23	9	1	1	1	—	—	1	1	—	—	—	26	11
2.600	4	5	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	7	5
2.700	4+1 ¹⁾	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6+1 ¹⁾	2
2.800	6	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1
2.900	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
3.000	31	8	4	—	1	1	1	1	—	—	—	—	37	9
3.100	4	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	3
3.200	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	—
3.300	9	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10	3
3.400	8	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	3
3.500	16	6	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	19	6
3.600	5	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	7	—
3.700	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	3
3.800	10	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	13	3
3.900	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
4.000	29	6	2	—	2	3	1	—	—	—	1	—	34	10
4.100	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
4.200	6	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3
4.300	9	3	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	12	3
4.400	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
4.500	19	1	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	24	1
4.600	3	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	5	1
4.700	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1
4.800	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2
4.900	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
5.000	24	13	—	1	3	2	1	—	—	—	—	—	28	16
5.100	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2
5.200	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1
5.300	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
5.400	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	1
5.500	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3
5.600	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2
5.700	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3
5.800	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1
5.900	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
6.000	28	5	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	29	5
6.100	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1

Kuu kulu- arve Mk.	Rahvus. Sugu.		Eestlased		Sakslased		Juudid		Venelased		Muud rah- vused		Kokku	
	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.	mees.	nais.
6.200	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
6.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
6.400	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
6.500	8	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	1
6.700	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
6.800	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
6.900	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
7.000	11	3	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	14	3
7.100	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
7.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
7.400	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
7.500	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1
7.600	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
7.700	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
7.800	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
7.900	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
8.000	9	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	10	1
8.200	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
8.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8.500	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
8.700	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—
8.900	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.100	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.200	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.400	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.500	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
9.700	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
9.900	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
10.000	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2
10.100	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
11.000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
12.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
15.000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
18.200	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
20.300	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kokku	455 + 1 ¹⁾	126	37	3	24	9	16	8	8	2	8	2	540 + 1 ¹⁾	148
	582		40		33		24		10		689			

Summad alla 50 margas on maha kustutatud, üle selle — uueks täieks sajakas arvatud.

Kõige suurem kuu kuluarve on ühel arstiteaduskonna lõpetanud I kursuse kaubandusteadlasel, abielumehel, kes 10 tundi päevas teenistusele ohverdab ja kuus 20.300 marka kulutab; kõige vähem — ühel saksa rahvusest matemaatika-loodusteaduskonna II kursuse nais-üliõpilasel — 800 marka.

1) Sugu teadmata.

Üliõpilasi kuu-kuluarve põhjal suurematesse iseloomustavatesse gruppidesse jaotades saame järgmise tabeli:

Rahvus: Kuu kuluarve markades	Eestlased		Sakslased		Juudid		Venelased		Muud rahv.		Kokku	
	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.	abs. arv.	% vast. rahv. üld- arvust.
800— 2500	90	15,46	14	35,00	6	18,18	14	58,43	1	10,00	125	18,14
2600 -- 4500	244	41,93	24	60,00	15	45,46	6	25,00	6	60,00	295	42,82
4600— 6000	153	26,29	2	5,00	9	27,27	2	8,33	1	10,00	167	24,24
6100—10000	89	15,29	—	—	3	9,09	2	8,33	2	20,00	96	13,93
10000 ja rohk.	6	1,05	—	—	—	—	—	—	—	—	6	0,87
K o k k u	582	100,00	40	100,00	33	100,00	24	100,00	10	100,00	689	100,00

14 in., s. o. 58,34% ankeedi majanduslikule osale vastanute vene-rahvusest üliõpilaste üldarvust elab kuluarve juures 800—2500 margani. Kuna ülikoolis õppijate venelaste arv oli tol ajal 81 ja neist kogusummas ainult 24, s. o. 29,62% ankeedi majanduslikkudele küsimustele vastasid, siis on võimata eelpool öeldust teha absoluutset järeldust kogu vene üliõpilaste kohta; küll aga võib öelda, et nad teiste rahvuste üliõpilastega võrreldes majanduslikult nähtavasti raskemas seisukorras on.

Ka sakslaste %, kes 800—2500 margaga kuus läbi ajama peavad, on võrdlemisi suur, aga siin järeldusi teha kogu saksa rahvusest üliõpilaste kohta, on veel riskandim, sest vastajad teevad ainult 24,69% ülikoolis õppijate sakslaste arvust.

2500 marka oli 1921. a. I. sem. „elamismiinimum“, s. o. võimaldas kuidagi viisi korteri, ülespidamise, õpimaksud ja äärmise pingutuse juures vahest veel mõned hädalised kulud, — mõeldagi polnud selle juures riiete ning jalatsete muretsemise peale, kuna vaimlised huvid hoopis rahuldamata jäid.

Ja sarnase „elamis- (õieti vegeteerimis-) miinimumi juures ja alamal pidid ülikooli tööd tegema 18,14% kõigist vastajaist.

2600—4500 margaline kuu sissetulek lubas juba veidi ka „seesmise inimese“ tarbeks kulutada: mõnikord teatri minna, ajakirjandust ja raamatuid muretseda jne. jne. 42,82% kõigist vastajaist võisid 1921. a. I. sem. sarnaseid majanduslikka tingimisi omaks nimetada.

Kahjuks on käesolev ankeet esimene Tartu ülikoolis pärast ilmasõda, sellepärast pole andmeid, millega tema tulemusi võrrelda. Sõjaeelsete ankeetidega on jälle raske võrrelda, kuna majanduslikud ja muud olud hoopis teistsugused. Kõige huvitavam oleks vahest olnud võrdlusi teha Peetrilinna üliõpilaste poolt 1912.—1913. korraldatud ankeedi andmetega, kuid nende avaldamine pole lõpule viidud.

Siiski ei oleks vahest ilma väärtuseta väike võrdlus 1908. Tartus Vene Üliõpilaste Seltsi (общ. русск. студ.) korraldatud ja üliõp.

Benasik'u¹⁾ poolt ümbertöötatud ankeedi andmetega. Ankeet oli küll poliitiline, aga vastas ka mõned majanduslikud küsimused ja, mis kõige tähtsam, just Tartu oludes.

Selle ankeedi järele oli kuu-kuluarvega 0—10 rubla — 45 üliõp. ehk 5,13%^o vastanute arvust (837) ja kuluarvega 10—20 rubla — 379 üliõp. ehk 45,28%^o samast arvust. Esimest liiki üliõpilasi iseloomustab Benasik²⁾ kui „väga vaeseid“ (оч. бѣдные), teist — „vaesed“ (бѣдные). Kokku teeb „vaeste“ ja „väga vaeste“ arv 50,43%^o vastanute üldarvust (837).

Elukallidus oli 1921. a. I. sem. tõusnud umbes 200—250 kordseks võrreldes 1907. aastaga. Seega vastaks liik „väga vaesed“ umbes käesoleva ankeedi 800—2500 margalise kuu kuluarvega üliõpilastele ja „vaeste“ liik — kunni 4500 margalise kuluarvega üliõpilastele. Mõlemad liigid teevad 1921. a. ankeedis 60,96%^o vastanute üldarvust (689). Järeldus: Tartu üliõpilaskond⁴⁾ (s rahvusliselt enamuses eestlased) näib 1921. a. I. sem. majanduslikult halvemais tingimustes olnud, kui Jurjevi üliõpilaskond 1907. a. (kui rahvuslikult enamuses olid venelased), s. t. Tartu üliõpilastele oli leivakott 1921. a. veel kõrgemale riputatud kui 1907. a.

Wilh. Luik ja Aug. Oinas.

(Järgneb).

Helsingi üliõpilasraamatukogu.

Aastal 1852. lõpetati ettevaatlikkude valitsusvõimude poolt üliõpilaste osakonnad, sest neis esinevat tugevat rahvuslikku vaimustust peeti Peterburis valitsuse kukutamise ilmutuseks. Osakondade väiksed raamatukogud, mis senni üliõpilaste kursusraamatute tarvet olid täitnud, nagu see veelgi tänapäev näit. Upsalas on, ühendati üheks suuremaks raamatukoguks, mida hiljem enam jaotatud ei ole, ehk küll osakondade süsteem aastal 1869. jälle ellu kutsuti. Arvati nimelt niisugusest suuremast raamatukogust paremini võivat rahuldada üliõpilaste tarvidust raamatute järele; ka oli sel hõlpsam aja kõrgusel seista, saades oma tarvitada suuremaid abirahasid.

Üliõpilasraamatukogu (Ylioppilaskirjasto) ehk õpistulas-raamatukogu (Opistolaiskirjasto), nagu seda varem kutsuti, elas Vana Üliõpilasmaja kitsais ruumes õige kiduralt elu aastani 1894., millal sai valmis raamatukogu oma eri ehitus üliõpilasmaja ehituskruundil. Sest ajast on üliõpilasraamatukogu jõudsasti edenend ja on nüüd üks meie pealinna ja kogu riigi paremini korraldatud raamatukogudest.

Üliõpilasraamatukogu ja seega ühenduses olevat lugemissaali peab üleval üliõpilaskond, kes (aast. 1921.) sai tarvitada seks otstarbeks aasta abirahana ülikoolilt 5000 Smk. ja valitsuselt 25.000 Smk. (Üliõpilaskond tarvitab see aasta kirjanduse ostuks, köitmiseks ja ajalehtede tellimiseks umbes 50.000 Smk., ametnikkude palkadeks umbes 40.000 Smk., üüri-, valgustuse- ja kütterahaks umbes 60.000 Smk., teenijate palkadeks umbes 25.000 Smk. — Kõik kokku umbes 200.000 Smk.)

Üliõpilasraamatukogu ühes lugemissaalidega juhatavad raamatukoguhoidja, abi-raamatukoguhoidja, kaks vanemat ja neli nooremat amanuenssi. Juhatuse tegevuse üle valvab 5-liikmeline üliõpilaskonna valitsuse alla kuuluv raamatukogu komisjon.

Raamatukogu juhataja määrab üliõpilaskond kolmeks aastaks. Abijuhataja ja amanuensid nimetab raamatukogujuhataja raamatukogukomisjoni ettepannud kandidaatidest. Nad valitakse määramataks ajaks.

Raamatukogu on õigustatud maksuta tarvitama iga ülikooli õpejõud ja õpilane. Endised akadeemia kodanikud sooritavad laenumaksuna 25 penni teokselt.

Raamatukogu on avatud semestrite tööajal iga argipäev k. 2—4 ja 7—8 p. l. Septembrikuu esimesest päevast sügissemestri alguseni ja jõuluvaheajal on raamatukogu avatud kaks korda nädalas; juuni- ja augustikuus kord nädalas. Juulikuus on raamatukogu täiesti suletud. Lugemissaal on avatud läbiaasta k. 9 e. l. — 9 p. l.

1) Студенчество въ цифрахъ по даннымъ переписи 1907. г. Сосч. студ. М. Бенасик, С. П. 1900.

2) Бенасик, op. cit. lhk. 83.

Laenuaeg kestab 3 kuud, arvates laenamiskuu viimasest päevast.

Tähtaja lõppedes võib laenu (väljaarvatud ilukirjandus) uuendada, kui keegi eine seda vahepeal omale ei ole tellind.

Kui laenaja raamatut määratud ajaks tagasi ei too, on ta kohustatud trahvi maksma, 10%. Paar päeva peale tähtpäeva antakse asjaomasele kirjalikult teada oma hooletusest. Kui ka see ei aita ja 2 kuud tähtpäevast on möödud, nõutakse laen tagasi selle osakonna vahetalitusel, kuhu asjaomane kuulub.

Laenusaaalis on järgmised kataloogid publikumi tarvituseks: tähtjärjeline nimekiri (piletiloetelu), ainepärane piletiloetelu, elulooline loetelu ja loetelu uusimaist lisandest kui ka teisi trükitud lisaloeteluid.

Raamatukogu 25 peaosakonda on järgmised: teoloogia, õigus- majandusteaduse, arstiteaduse, filosoofia, pedagoogika, esteetika ja kunstiajaloo, kirjanduslooo, ajaloo, maadeteaduse, keeleteaduse, klassilise kirjanduse, ilukirjanduse, matemaatika, füüsika, keemia, astronoomia, mineraloogia, geoloogia, zooloogia, botaanika, üldlõidise loodusteaduse, maa- ja metsamajanduse, teaduslikkude seitside väljaannete, kodu- ja väljamaa ajalehtede ja ajakirjade ning mängu ja spordi osakond.

Lugemissaal sisaldab kolme suurt tuba. Kahes neist on umbes 40 kodumaa ja umbes 70 väljamaa ajakirja.

Väljamaa lehtedest on lugemissaalis ainult järgmised: „Allsvensk Samling“, „Amerikan Suometar“, „Zeitung“, „Journal des Debats“, „Le Temps“ ja „Päevaleht“. Suured Skandinaavia päevalehed on nüüdse kõrge rahakursi tõttu sest sätisest alates tellimatuks jäänud.

Juurelisatud tabeltest selgub raamatukogu tarvitus kümne viimase aasta jooksul. Eriti paistab silma revolutsiooni ja sõja-aastate masendav mõju, mille jäljed veel käesoleval aastalgi nähtavad.

Laenupäevade kohta:

Aasta:	Laenajate arv:	Kõidete arv:	laenajaid:	kõiteid:	
1913	11378	13455	58,35	69,00	(195 p.)
1914	11085	12912	56,27	65,54	(197 ")
1915	14439	17075	71,84	84,95	(201 ")
1916	14341	16799	69,28	81,15	(207 ")
1917	9812	11460	61,33	71,63	(160 ")
1918	4262	4809	43,49	49,07	(98 ")
1919	6963	8031	35,17	40,56	(198 ")
1920	7504	8540	36, 6	41, 7	(205 ")

Raamatukogu tegevus on viimisel ajal suurelt vilgastund, mis selgub käesoleva aasta laenuarvustikust.

Laenupäevade kohta:

	Laenude arv:	Kõidete arv:	Laenajaid:	Kõiteid:	
Jaanuar:	565	680	32,6	40	(17 p.)
Veebruar:	860	991	37,4	43,1	(23 ")
Märts:	800	915	33,33	38,13	(24 ")
Aprill:	718	813	27,62	31,27	(26 ")
Mai:	1178	1370	49,08	57,08	(24 ")
Juuni:	262	304	52,4	60,08	(5 ")
Juuli:	112	137	22,4	27,4	(5 ")
August:	778	895	43,22	49,72	(18 ")
September:	1053	1228	40,5	47,23	(26 ")

Ainepärastelt jagunevad laenud järgmiselt:

Aasta:	Teol.:	Õigust.:	Arstii.:	Ajal.-fil.:	Ilukirj.:	Loodust.:	Põllumaj.:	Entsiki.
1915	670	1484	529	5513	5120	2679	313	767
1918	240	477	145	1575	1339	737	128	168
1920	953	936	306	2840	2584	1083	228	211

Raamatukogu juhatajana teenib praegu Rainer Sopanen. Endisist raamatukoguhoidjast mainitagu siin ainult Yrjö-Koskinen ja Soome nüüdne Berliini saadik dr. Harry Holma.

Mitmete väljamaalaste hulgest, kes käind viimaste aastate jooksul üliõpilas-raamatukogu ja selle tegevusega tutvunemas, mainitagu muu seas Tartu ülikooli praegune raamatukoguhoidja.

Helsingis, 15. XI. 21.

Martti Forsman.

Väljaandja Üliõpilaskonna Edustus. — Vastutav toimetaja: Karl Peterson.

Toimikonna juhataja: Jüri Sammul.

Sekretäär: Alfred Koort.

Tegev toimetaja: J. Albreht.

See olvad 1922. a. viimane number.
Sõjaväel ei olevalt ilmunud ühtegi.